

2022

LæringsCentret

Tema om læsekultur

Carlsenprisen 2022

"Tak for dig, Fupz! Du er et unikum i dansk børne- og ungdomslitteratur. Vi er stolte over at få lov at udgive bare en lille smule af alt det, du skaber," sagde direktør for Carlsen, Christian Bach, da han uddelte prisen for nylig.

Forfatter og manuskriptforfatter Kim Fupz Aakeson modtog Carlsenprisen 2022. Prisen, der hylder børne- og ungdomslitteraturen, blev uddelt for første gang i 2017 i anledning af Forlaget Carlens 75-års jubilæum. Tidligere prismodtagere tæller Sarah Engell, Line Kyed Knudsen, Sebastian Klein, Valhalla-skaberen Peter Madsen samt makkerparret bag hitbøgerne om Sallys far, Thomas Brunstrøm og Thorbjørn Christoffersen.

Kim Fupz Aakeson takkede for prisen med en lille anekdote: "En dag mødte min kone og jeg en børnebibliotekar: 'Det der sker inde i dit hoved ... det må være en fest,' sagde hun. Bagefter sagde min kone: 'Hun skulle bare vide, hvor kedelig du er'."

Med Carlsenprisen følger et beløb på 50.000 kroner. Prisen uddeles en gang om året til et menneske, der med sit virke bidrager særligt til udviklingen og udbredelsen af børne- og ungdomslitteraturen i Danmark.

Kim Fupz Aakeson (f. 1958) er uddannet manuskriptforfatter på Den Danske Filmskole og har et hav af priser med sig i bagagen. Og nu endnu en!

Indhold

Opslagstavlen	2
Leder	3
Albus igen i år	4
Formandskabets skriftlige beretning 21/22	6
Indkaldelse til Årsmøde	7
PLCF på Folkemøde	8
Orlaprisen varer hele året	10
Læsning kan være mange ting	12
Læs sammen – og glem alt om læringsmål	16
INTET i danskundervisningen	20
Lån en boremaskine på biblioteket	23
Jeg har lige læst	26

To nye medlemmer i Det Danske Akademi

I den anledning udtaler Det Danske Akademis sekretær, Lasse Horne Kjældgaard på akademiets hjemmeside: "Det er en stor glæde at byde Mette Moestrup og Jesper Wung-Sung velkommen i Det Danske Akademi.

Vi har brug for deres store traditionsbevidsthed og beundringsværdige litterære mod og alsidighed til at forny institutionen. Hvor forskellige de end er, har de hver for sig bidraget til at undersøge og udvikle litteraturens betydning i vores tid. Jeg er meget taknemlig for, at de vil tage del i Akademiets

arbejde for dansk sprog og litteratur". Det Danske Akademi er en selvstændig institution, der har til formål at "virke for danske sprog og ånd, især inden for litteraturen".

Jesper Wung-Sung

Mette Moestrup

Pingprisens Ærespris

Dette års modtager af Pingprisens Ærespris er journalist, forfatter, oversætter og tegneseriekender, Søren Vinterberg. Søren Vinterberg har som formidler, kritiker og kurator, særligt hos dagbladene Information og Politiken, haft en enorm betydning for udbredelsen af kvalitetstegneserier og for den samlede opfattelse af kunstformen i Danmark de seneste 50 år.

Han har med stor indsigt og kærlighed arbejdet nærmest uopholdeligt og ikke mindst begavet og handlekraftigt på at højne tegneseriens status i Danmark og på at fremme udbredelsen og kvaliteten af tegneserier.

Søren Vinterberg fik overrakt Æresprisen 28. maj, da Pingprisen 2022 blev uddelt i Kulturhuset Islands Brygge i København

Søren Vinterberg

Søren Gyldendal Prisen 2021

Skønlitteraturprisen: Anne Lise Marstrand-Jørgensen, forfatter

Nonfiktionprisen: Bente Klarlund Pedersen, læge, professor og forfatter.

Børnebogsprisen: Adam O., forfatter og illustrator

Uddannelsesprisen: Marcel Lysgaard Lech, oversætter og lektor i klassisk græsk og oldtidskundskab.

Anne Lise Marstrand-Jørgensen

Bente Klarlund Pedersen

Adam O.

Marcel Lysgaard Lech

OBS!

ÆNDRING AF UDGIVELSESDATOER

LæringsCentret nr. 6, årets sidste nummer, udkommer 1. november 2022 og har dermed deadline for indlæg 1. oktober 2022, og ikke – som tidligere annonceret – 1. november 2022.

Første nummer i det nye år, udkommer primo januar 2023 og har deadline 1. december 2022.

Pædagogisk LæringsCenterForening
Hjemmeside: www.plcf.dk
E-mail: plcf@outlook.dk

Redaktør

Eline Mørch Jensen
Weysesgade 9, 2100 København Ø
Tel: 2171 7027
eline.moerch@gmail.com

FU

Formand
Marlene Møller Drost
marlenedrost@gmail.com

Næstformand

Runa Petersen
Rune.B.Petersen@outlook.dk

Kasserer

Dan Damsø
plcf@damsøemail.dk

Birgitte Barfoed-Høj
Birg1942@rksit.dk

Karin Kjeldsen
kjeldsen.karin@gmail.com

Steen Juhl Møller
steenjm@gmail.com

Janne Bjerring Larsen
jannebjerring@gmail.com

Merete Jørgensen
merete@mail.dk

Pensionistgruppen

Formand Stig Bergmann
Stokkemarkevej 19, 2730 Herlev
stig.bergmann@gmail.com

PLCF administration

Annoncer og ekspedition
Inge Von Essen
plcfadm@outlook.dk
Tel: 40813123

Kontingent: Opkræves én gang årligt i januar.
Abonnement kr. 775,- ekskl. moms.

Næste nummer af LæringsCentret
udkommer primo oktober 2022.

Udkommer 6 gange årligt. Oplag 1.300
ISBN 0105-9556

Design og grafisk produktion

CS Grafisk A/S

Deadlines:

Nr. 5: 1. sept. (udkommer primo okt. 2022)
Nr. 6: 1. okt (udkommer primo nov. 2022)
Nr. 1: 1. dec. (udkommer primo januar 2023)

Artikler i LæringsCentret dækker ikke
nødvendigvis redaktionens og/eller PLCFs
synspunkter.

Medlemskab:

Skriftligt via hjemmesiden på www.plcf.dk
Kontingent: Opkræves én gang årligt i december.

Overgang til pensionistgruppen:

Skriftligt via hjemmesiden på www.plcf.dk

Flytning, navneskift m.v.:
plcfadm@outlook.dk

Forside-illustration af Charlotte Pardi

Lys på læsekulturen

I dette nummer af LæringsCentret ser vi på læsekultur fra flere forskellige vinkler. At læse bør nemlig handle om meget andet og mere end læring, afkodning og sproglig udvikling, ikke om mindst om dannelse og trivsel. Du kan fx blive klogere på hvordan gode læseoplevelser kan føre til bedre relationer og større mod til at sige noget i timen. Og det afgørende er vel at mærke ikke *hvad* man læser, men at læse *alt muligt*, man har lyst til - lige fra kogebøger over Harry Potter til Anders And.

Vi taler med ph.d. Stine Reinholdt Hansen fra Center for Anvendt Skoleforskning, en af forskerne bag Børn og unges læsning 2021. Undersøgelsen konkluderer bl.a. at børn og unge læser lige så ofte i deres fritid, som de gjorde i 2017. Samtidig falder lysten til at læse for sjov markant for hvert klassetrin. Generelt bruger børn og unge mere tid på digitale aktiviteter end i 2017. Særligt sociale medier påkalder sig opmærksomhed, fordi en øget brug af sociale medier hænger sammen med en svagere evne til at være opmærksom. På samme måde ser der ud til at være en sammenhæng mellem at være meget på bestemte sociale medier og dårlig trivsel.

Stine Reinholdt Hansen kommenterer undersøgelsens vigtigste pointer og giver nogle gode råd til PLC'erne, som hun mener bør spille en aktiv rolle i litteraturformidlingen, som fremhævet i den ny bekendtgørelse, samt i at sikre, at alle børn og unge, uanset baggrund, ved, hvor de kan henvende sig for at finde inspiration til læsning, når de er klar til det og har brug for det. Én vigtig pointe er at begrebet læselyst bør nuanceres og udvides. Som hun formulerer det: "Vi skal også turde tænke læsning som mange forskellige ting. Det er ikke kun en bog i en hyggeklub. Det er også en lydbog, mens man er på farten, og det er også læsning, fordi det er nyttigt."

Det sidste er ph.d. og lektor på lektor på Lærerruddannelsen i Aarhus, Lise Majgaard, helt enig i. Hun fortæller om erfaringerne fra et projekt, hvor man har undersøgt om metoden Guidet Fælleslæsning kan bidrage til at understøtte og fastholde læsesvage elevers motivation for læsning på mellemtrinnet. Ifølge Lise Majgaard skal den undersøgende tilgang til litteraturen ind i undervisningen, også i sprogfagene og på de ældste klassetrin, hvor især faget engelsk er oplagt, og hun peger på, at der ser ud til at være mere end blot læselyst at høste med Guidet Fælleslæsning.

Desuden ser Katja Gotlieb, der i 10 år har læst Janne Tellers ungdomsroman *Intet* i dansk med sine 9. klasser, på dens muligheder i en undervisningskontekst anno 2022 – oven på filmatiseringen. Børnenes egen pris Orlaprisen handler om *noget* om læselyst og læsekultur og Orlaprisen opfordrer PLC'erne til at spille en aktiv rolle som formidler af gode bøger og efterlyser skoleklasser eller PLC-læseklubber, der som ambassadører vil være med til at lave en masse larm for børnenes pris.

Søren Fanø har været på besøg på biblioteket Ode i Helsingfors, som med sin betagende og sanselige arkitektur og indretning lægger op til oplevelser med bøger – og alt muligt andet! – forhåbentlig til inspiration. Og endelig anmeldes bogen *Katten, der ville redde bøgerne* af Sosome Natsukawa (Gads Forlag 2022) – en japansk hyldest til bøgerne, fantasien og den første kærlighed, som forhåbentlig kan give de større og/eller mere filosofisk anlagte elever lyst til at kaste sig over læsningen!

Eline Mørch Jensen

Albus – igen i år

Af Eline Mørch Jensen

Fra den 17.-20. november er Albus International Festival for Børnelitteratur 2022 tilbage med et fire dages tætpakket og sprudlende program for alle børnebogsnerder. Årets tema er *Mig i verden*.

Albus på Dokk1 i Aarhus henvender sig dels til skoleverdenen, især de første to dage (torsdag og fredag), som byder på forfatteroplæg, kreative workshops, højtlesning, konkurrencer, teater m.v., dels til interesserede i almindelighed i den efterfølgende weekend. Alle arrangementer de fire dage er gratis, bortset fra et seminar for fagfolk om nyere forskning inden for børnelitteratur, arrangeret af Center for børns litteratur og medier på Aarhus Universitet.

Festivallens skolekatalog udkom allerede inden sommerferien og der har siden været åbent for tilmeldinger til diverse spændende aktiviteter fordelt på alle klassetrin, fx bookcamps med forfattere og illustratorer, hvoraf hovedparten foregår på Dokk1, mens andre – for at nå bredere ud – finder sted på nogle af Aarhus 19 lokale (kombi)biblioteker.

Sif Lüscher Rauff er projektleder på Albus og har været med siden begyndelsen, da den første Albus-festival, i samarbejde med Hay Festival, løb af stabelen i 2017, hvor Aarhus var kulturby. Oprindeligt var det tanken at Albus skulle afholdes hver andet år, men på grund af den store interesse, har praksis været skiftevis at holde en stor festival over fire dage og en mindre – som i 2021 – der kører over to dage og omfatter konkurrencerne Hvem vil være litterær?, 500 ord og Orlaprisen. I 2019 og 2020 herskede corona-nedlukningerne, hvorfor Albus måtte aflyses.

- Derfor glæder vi os helt vanvittigt til endelig at få lov til at holde en stor og ambitiøs festival i år! Programmet er, når

vi selv skal sige det, meget varieret og spændende – både i indhold og hvad angår de mange medvirkende kunstnere, hvoraf nogle er gode gamle kendinge og andre helt nye og mindre kendte navne, fortæller Sif Lüscher Rauff. Som eksempel på det sidste nævner hun den tjekkiske forfatter Petra Soukupová, som kommer for at tale med eleverne om sin anmelderroste børne/unge-roman *De mærkelige børns klub* (Jensen & Dalggaard 2022), som ikke med et ord nævner mulige diagnoser, hovedpersonerne måtte have, men ser verden med deres øjne.

Indsigt og udsyn

Temaet Mig i verden rummer arrangementer om at høre til og passe ind – i familien, blandt vennerne, i sin krop og i en foranderlig verden. Trods det at ordet "International" indgår i Albus-festivallens navn, er der ikke mange udenlandske navne på plakaten, faktisk kun tre, nemlig

Albus' skolekatalog med forsideillustration af Kamila Slocinska

- udover førnævnte Petra Soukupová – endnu en tjekkisk forfatter og illustratør, Pavel Cech, med sin ordløse graphic novel *A* (Forlaget Torgård 2021), om manden 21868, der bor i en diktaturstat, hvor kun bogstavet A er tilladt. Og endelig medvirker også den norske illustratør og forfatter Stian Hole, som blandt andet vil fortælle om *Morkels alfabet* (Høst & Søn 2016).

- Sidste gang, under corona, havde vi en del udenlandske navne, vi blev nødt til at aflyse. Det var rigtig ærgerligt, så nu har vi valgt at gøre det lidt ad gangen. Vi vil jo også gerne være en festival, der præsenterer folk for noget, de ikke kender i forvejen. Derfor er vi i gang med at udvikle et undervisningsforløb om A af Pavel Cech,

som man kan arbejde med inden, fortæller Sif Lüscher Rauff og tilføjer:

- Skolerne skal selvfølgelig også have noget, de kender og måske endda har arbejdet med tidligere, det bliver bare en meget bedre festival, når klasserne møder forberedt op! Derfor skal bøgerne også være tilgængelige, og man skal kunne få fat på dem via CFU, PLC eller biblioteket.

- Det, der er vigtigt, er ikke om forfatterne eller illustratører er kendte, men at der foregår nogle interessante møder mellem børnene og litteraturen. Derfor er det fedt at børne- og ungdomsbøgerne ikke er gemt af vejen på en litteraturfestival for voksne, men har fået sin egen festival, hvor man kan nærme sig bøgerne på alle mulige forskellige måder, mener Sif Lüscher Rauff.

Som eksempel nævner hun de mange højtlesninger, hvor børnene kan lytte henslængt i fatboys blandt andet i magasinet i kælderen på Dokk1, hvor lyset bliver slukket, så skærm-pejseilden kan få lov til at lyse op, i salene eller Dokkens store lyse rum med glasfacaderne ud mod havnen.

- Vi prøver at gøre højtlesningen så hyggelig som mulig – de elsker jo at få læst historier højt, hvilket særligt mellemtrinnet og udskolingene ikke oplever så tit. En anden ting, jeg er spændt på, er vores bookcamps, hvor eleverne skal interviewe forfatterne. Her har vi taget fat i en norsk metode, *Barnbokbad*-metoden, som er udviklet for at skrælle de mest tekstnære spørgsmål væk og finde frem til hvad de – *eleverne selv* – synes er interessant. Ellers bliver det jo nemt noget med "Hvor mange penge tjener du?" eller "Har du en hund?", mener Sif Lüscher Rauff og lægger til:

- Jeg er ret spændt på at høre, hvad de finder vigtigt at spørge sådan en som Adam O om for eksempel – og hvad de oplever at hans bog *Gro* egentlig handler om – jeg tror det bliver nogle super interessante møder! ■

Læs mere om Albus, program og tilmelding på albus@aarhus.dk, Facebook og Instagram.

Slip fantasien løs med dine elever

DanskSkud til
3.-4. klasse

DanskSkud er et moderne dansksystem til mellemtrinnet med rødder i litteraturen og fokus på et moderne medie billede. Eleverne undersøger litteratur, tekster, billeder og medier med afsæt i deres egen verden. De lærer at analysere indtryk, formulere udtryk og sætte aftryk på verden. De vokser fagligt og som mennesker. DanskSkud understøtter med andre ord dit vigtige arbejde med at danne dine elever, så de kan sætte ord på livet.

Få en gratis læseprøve på danskskud.gyldendal.dk

Gyldendal Grundskole
@gyldendal_grundskole
Gyldendal Uddannelse

Formandskabets skriftlige beretning 2021–2022

Forretningsudvalget i PLCF: Fra venstre Janne Bjerring Larsen, Merete Jørgensen, Karin Kjeldsen, Dan Damsø/kasserer, Marlene Drost/Formand, Birgitte Barfoed-Høj/sekretær, Runa Barbara Petersen/næstformand.

Af Runa B. Petersen og Marlene Drost

Efter ændringen af vedtægterne trykkes den skriftlige beretning nu hvert år i 4. udgave af LæringsCentret, som udkommer i starten af august. Sammen med den mundtlige beretning sættes den til årsmødets godkendelse.

Årsmøde 2021

Til årsmødet i oktober var der inspiration fra Mikkel Aslak om Podcast i skolen. Lørdag aften stod som vanligt i PLCF-

prisens tegn. Modtager i 2021 var Marianne Iben Hansen for de mange skønne fortællinger og rim og remser, hun har glædet og inspireret store og små med.

Tak for udvalgets arbejde!

På mødet blev foreningens virke og økonomi drøftet, og der var valg til formandsposten, da Birgitte Reindel efter 8 års aktivt arbejde som formand, valgte ikke at genopstille.

Med et nyt FU og en ny formand var tiden inde til at nytænke måden hvorpå vi arbejder. Et enigt FU plæderede for at arbejde som et stærkt professionelt læringsfællesskab, hvor gennemsigthed, fordeling af arbejdsopgaver og øget inddragelse af lokalkredsene – og

dermed de enkelte medlemmer – var målet.

Denne proces har vi fået sat i søen, og vi kan allerede nu mærke en fornyet motivation og arbejdsglæde rundt i foreningen. Det giver en god synergi, at arbejde mere bredt og skabe en rød tråd mellem FU og lokalkredsene. For første gang i flere år, er der fuldt hus i FU, hvilket vi glæder os meget over.

Administration

Der er travlt med at se medlemskaber og kontingenter grundigt efter i sømmene. Dette for at skabe et fintmasket overblik.

Som medlem af PLCF har man en række medlemsfordele bl.a. adgang til en række fagportaler. Dette ønsker vi at

synliggøre endnu mere både over for medlemmer og potentielle nye PLCfere.

Den ny bekendtgørelse

Den ny bekendtgørelse trådte i kraft den 4. marts og den har allerede fået meget opmærksomhed både i medierne og rundt omkring i PLC-landet. PLCF har rettet henvendelse til undervisningsministeren og bedt om præsentationsmøde af det nye formandsskab samt muligheden for en drøftelse af bekendtgørelsen og implementeringen af denne. Vi har i skrivende stund ikke fået en tilbagemelding fra BUVM.

Samarbejde med Danmarks it- og medie-vejlederforening, DLF og BUVM

Via månedlige virtuelle møder er foreningernes formænd i en tæt dialog til gensidig information og inspiration, samt drøftelser om nye tiltag fra bl.a. DLF og BUVM. En gang årligt mødes bestyrelserne fra begge foreninger, for at drøfte fælles interesseområder.

PLCF har et fagligt godt og tæt samarbejde med DLF.

PLCF har desuden et godt samarbejde med BUVM og gør her sin stemme gældende via deltagelse i UVMs faggrupper, bl.a. i dansk og i gruppen for de faglige foreninger.

Udviklingspuljen i det udvalg, der har været kendt som Lille RUF, er som led i en omstrukturering blevet nedlagt. Vi har et samarbejde omkring de PLC-konferencer, som ministeriet afholder, og deltager også i planlægningen af PLC temakonferencerne i Vejle og København, som næste år afholdes hhv. 2. og 9. marts 2023.

Andre samarbejdsfora

PLCF har siddet med gruppen til udarbejdelsen af "Børn og unges læsning 2021" og var også stærkt repræsenteret i den afsluttende paneldebat, da rapporten blev offentliggjort.

PLCF vil fremadrettet have fokus på inspiration og forslag til PLC-indsatser. Vi arbejder på, at PLCFs medlemmer i efteråret vil blive inviteret til et webseminar omhandlende læseundersøgelsen.

Cicero

FBS/KOMBIT og dermed det velkendte Cicero er i udbud. I den forbindelse afholdes der i år en række workshops, hvor PLCF vil deltage og dermed gøre medlemmernes stemme gældende.

Forårsmødet 2022

Til det årlige forårsmøde havde vi blikket rettet mod den ny bekendtgørelse, den kommende PLC-portal samt at konsolidere os i den nye måde at arbejde på i FU. Det var et fremragende og udbytterigt møde, præget af gode drøftelser, beslutninger og masser af ny energi og godt humør.

Folkemødet på Bornholm

Med udgivelsen af resultaterne fra læseundersøgelsen Børn og unges læsning 2021 råber alle på læselyst – og PLCF var i år med på Folkemødet for at deltage i debatten om hvor læselysten skal komme fra og om læsekultur. Dagene bød på gode paneldebatter og masser af fagligt netværk.

LæringsCentret

Vores blad LæringsCentret udkommer i 2022 med 6 numre.

Bladudvalget har sammen med redaktør Eline Mørch Jensen hele tiden fingeren på pulsen i forhold til relevante og inspirerende artikler og temaer. Tak til udvalget for det store stykke arbejde, I gør, og til andre bidragere, som er med til at gøre LæringsCentret til et relevant fagblad.

Årets forsideillustrator er af Charlotte Pardi, som glæder os med sine fine illustrationer.

Ny portal

PLCF arbejder på at lancere en portal for alle PLCer i løbet af de kommende år. Her vil I kunne finde sparring og inspiration til hverdagen, læselyst, det fysiske PLC og ord om bekendtgørelsen, webinarer med relevante oplæg, virtuel faglig sparring og meget mere. Glæd jer!

Dette var hovedindholdet af det seneste års arbejde. Ikke alt er nævnt, men ønsker du at følge PLCFs arbejde eller lade dig yderligere inspirere, kan det ske på PLCF.dk, Facebook - Pædagogisk Læringscenterforening (søg om medlemskab) og på plcformand på Instagram.

Vi takker alle samarbejdspartnere - nævnte, som ikke nævnte – for et godt samarbejde og ser frem til et nyt spændende år for foreningen og alle de aktive PLCer rundt om i det ganske land. ■

*Marlene Drost, formand
Runa B Petersen, næstformand*

Indkaldelse til Årsmøde 2022

Der indkaldes til årsmøde på 'Haraldskær', Skibetvej 140, 7100 Vejle fra lørdag den 29.10.22 kl. 13 til søndag den 30.10.22 kl. 12 med efterfølgende frokost.

Tilmelding og program via lokalafdelingen.

Forslag til dagsordenen skal være formanden Marlene Drost i hænde senest den 1. oktober 2022.

Marlene Drost, formand for PLCF

Janne Bjerring Larsen
F. 1959. Medlem af FU siden 2019.
Ikke på valg!

Birgitte Barfoed Høj
F. 1971. Medlem af FU siden 2020.
På valg! - Genopstiller

Karin Kjeldsen
F. 1960. Medlem af FU siden 2014.
På valg! - Genopstiller

Steen Juhl Møller
F. 1971. Medlem af FU siden 2014.
På valg! - Genopstiller

Dan Damsø
F. 1975. Medlem af FU siden 2020.
På valg! - Genopstiller

Merete Jørgensen
F. 1968. Medlem af FU siden 2021.
Ikke på valg!

Runa Barbara Petersen
F. 1966. Medlem af FU siden 2021.
Ikke på valg!

Marlene Møller Drost
F. 1975. Medlem af FU siden 2012.
Formand siden 2021.
Ikke på valg!

OBS. Der er på nuværende tidspunkt en ledig plads i FU som suppleant.

PLCF til Fol

Af Dan Damsø og Karin Kjeldsen,
medlemmer af FU i PLCF.

Igen i år har foreningen været både synlig og aktiv på Folkemødet i juni på Bornholm, hvor vi deltog i nogle vigtige og spændende diskussioner om elevernes læselyst og trivsel.

Foreningen prioriterede at deltage i Folkemødet, som blev afholdt 15.-18. juni måned, som følge af det øgede fokus, der er kommet på vores funktion – bl.a. via den nye bekendtgørelse. I FU syntes vi, det var vigtigt, at vi var til stede ved arrangementer, hvor læselyst var et tema på vores egen scene og på kulturscenen. Både i planlægningsfasen og under selve folkemødet foregik der en masse networking, debatterne var gode og velbesøgte, så vores mål blev til fulde indfriet. Desuden gav lokale bekendtskaber mulighed for gratis overnatning og nem transport, så det var også økonomisk overkommeligt at være med.

PLCF var medarrangør af eventet "Hvordan gør vi læsning til et spørgsmål om trivsel", i samarbejde med Dansk kulturliv, og havde også vores eget event "Alle råber læselyst" med fokus på, at lyst ikke kommer af sig selv, men kræver en indsats, underforstået at vi på skolerne har en unik rolle. Overskriften var bestemt længe før den nye læseundersøgelse kom ud, men heldigvis kan man sige, at denne i høj grad understøtter netop dette synspunkt.

Ved det fælles arrangement var udgangspunktet et interview med Stine Reinholdt Hansen og Thomas Illum Hansen om deres nye undersøgelse "Børn og unges læsning 2021" (læs herom side 12-15, red.). Undersøgelsen understreger vigtigheden af at tale med børn om litteratur. En vigtig pointe fra Thomas var, at vi skal være opmærksomme på, at korte elektroniske tekster ofte er

forbundet med "skimning og springende læsning", mens Stine bl.a. fremhævede vigtigheden af, at der kommer langt mere

ikke er. Både undersøgelsen og Ida var inde på vigtigheden af, at vi giver børn det, de efterspørger, og får fulgt op på

Foto: Gitte Frausing

fokus på fritidslæsning i skolen, og at der skal afsættes tid og ressourcer til det.

Trivsel og læsning

I den efterfølgende paneldebat, hvor PLCF var repræsenteret ved Ida Kongsø, lagde Mette Steenberg, leder af Læseforeningen, ud med at redegøre for, at trivsel og læsning hænger sammen, og at de oplever, at der er en øget social ulighed imellem de hjem, hvor der er fokus på læsning, og de hjem, hvor der

det, de læser. Ida fortalte desuden om hendes – gode - erfaringer med at give eleverne 7 minutters en-til-en-vejledning tre gange om året.

Moderator Jes Stein, som var foreningens økonomiske bidrag til arrangementet, gjorde det fremragende og fik trukket nogle gode pointer frem. Vi var så privilegerede, at Mogens Lorenzen Lindved fra PLCF Sønderjylland gennem sit firma moderator.dk, havde valgt at støtte

Folkemøde

foreningen via et sponsorat af Jes Stein. Herefter blev interesserede inviteret til en "rundbordssamtale", hvor man kunne gå

Muligheder for alle

De tre kom hver med et take på, hvordan man bedst skaber læselyst. Lasse mener,

Børnene foretrækker ofte en fysisk bog, men det er begrænset, hvor mange, der kan læse *Ternet Ninja* på samme tid på skolerne som fritidslæsning, hvorfor han ser Bookbits som et supplement til den traditionelle bog. "Og kan vi bruge det digitale til at skabe motivation, er vi godt på vej," mente han.

Regitze pointerede, at det er vigtigt, at læsning er en del af alle fag, og at man inddrager forældrene i at skabe læselyst. I den sammenhæng skal man huske lighedsprincippet, altså at alle elever skal have de samme muligheder. Ida ser læsetræning som en forudsætning for læselyst. Det afgørende er, at man får skabt en relation og gør det interessant at læse, hvilket kræver ressourcer, gode rammer og ikke mindst tid, både til vejledning og opfølgning.

Regitze fortalte, at man fra DLF's side er stærkt optaget af, at kvalificere PLC med de fagligheder, der er i organisationen. Hun lægger stor vægt på relationer både til eleverne men også til kollegerne. Det er en funktion som er en kvalificering og som er tæt på underviseren. Hun ser PLC som en "udfarende, relationel didaktisk funktion over for elever og lærere".

Der kom mange interessante vinkler frem på, hvad der fremmer læselyst ved begge events, men i bund og grund var alle enige om, at læsning er en grundsten i børns læring og trivsel, at relationer er nøglen til at fremme læselyst, og at personlig vejledning er afgørende for skabelsen af en læsekultur, hvilket som bekendt er en af skolebibliotekarernes kerneydelser. Og det kræver selvfølgelig også, at der bliver givet både tid og ressourcer til opgaven.

Alt i alt var Folkemødet en virkelig spændende, udbytterig og vellykket oplevelse, som vi i foreningen kan bruge, når vi fremover sætter læselyst på dagsordenen i PLCF og ude på skolerne.

mere i dybden med debatten. Igen var det diskussionen mellem det at læse af lyst og/eller at læse, fordi man skal, der var i fokus. Senere på dagen var PLCF vært ved vores eget event på Klippe-scenen, der blev stillet til rådighed af Danmarks Lærereforening (DLF). Her sad direktør og "rejsende i læselyst" Lasse Nystrup fra Bookbits samt Regitze Flannov, forklarer for Undervisningsudvalget og hovedstyrelsesmedlem i DLF, i panelet, hvor Ida igen repræsenterede PLCF.

at første mål må være, at "nul børn ikke læser," dvs. at der skal træning til for at skabe læselyst: "Lad os få dem i gang med alle de motivationsfaktorer, vi kan komme i tanke om," sagde han og tilføjede: "Hvordan spiser man en elefant? - ved at dele den i mindre bidder." Tal fra Bookbits viser, at når eleverne læser, er den gennemsnitlige varighed mellem 15 og 18 minutter. Konklusionen er ifølge Lasse derfor, at mediet er ligegyldigt så længe det er en bog, der bliver læst.

Orlapiisen varer hele året!

Af Mette Rabæk, Projektleder for Orlapiisen

I oktober skal børnene til stemmeurnerne og beslutte, hvilke bøger og forfattere, der skal vinde en Orlapris i hver af de fem kategorier. Men Orlapiisen er langt mere end en afstemning, og det kan give god mening at tænke den ind i PLCs årshjul og i årsplanen for dansk i 3.-6. klasse.

Allerede i januar påbegyndte vi planlægningen af dette års Orlapris. Vi tog kontakt til forlag og bad dem indstille de bøger, der kan komme i betragtning til en Orlapris, og herefter gik eReolen GO i gang med at formidle bøgerne på Orlapiisen.dk. Fokus i løbet af sommeren og efteråret er at involvere så mange børn som muligt i Orlapiisen. Der skal læses Orlabøger, anmeldes bøger og udvælges nominerede bøger. Og så skal børnene selvfølgelig stemme på deres favoritter og være med til at overrække priser og hylde forfatterne til awardshowet på Dokk1 den 17. november.

Orlapiisen på PLC og i årsplanen

At det er børnenes bogpris, tager vi meget alvorligt! Vi vil gerne nå ud til så mange børn som muligt, og her er skolen en væsentlig medspiller. Team Orla vil derfor opfordre PLC og dansklærerne i 3.-6. klasse til at indtænke Orlapiisen i årsplanen og årshjulet. PLC kan selvfølgelig formidle Orlabøger i udstillinger

eller udskrive en konkurrence på skolen om, hvem der vinder årets priser, og i danskundervisningen kan eleverne f.eks. anmelde Orlabøger på eReolen GO!

De indstillede titler er ikke nødvendigvis anmelder-darlings eller lærernes favoritter, til gengæld er de fleste velegnede til fritidslæsning for de 9-12-årige. Der er bøger om youtube, krimier, venindebøger, fantasy, graphic novels og faglitteratur. Alle bøger af danske forfattere, der er udgivet inden for de seneste to år. På Orlapiisen.dk vil der løbende blive tilføjet nye titler.

Ambassadører for Orlapiisen

Læseklubber på fem forskellige biblioteker er udvalgt som særlige ambassa-

dører for Orlapiisen. Her læser børnene indstillede bøger, de formidler dem gennem udstillinger på biblioteket og i anmeldelser på sociale medier og på Orlapiisen.dk. Vi vil også gerne hverve skoleklasser eller PLC-læseklubber, der som ambassadører vil være med til at gøre Orlapiisen til børnenes pris.

Som ambassadører skal I læse og anmelde bøger og få masser af andre børn til at stemme på deres favoritbøger. I modtager en formidlingspakke med keyhangers, plakater og lakridspiber, og bliver også inviteret til det store Orlashow på Dokk1 i Aarhus.

Er der en klasse eller læseklub på skolen, der vil være Orla-ambassadører, kan I skrive til orla@mkb.aarhus.dk ■

Idéer til at bringe Orlapiisen i spil på skolen:

- Læsekonkurrence: Læs flest Orlabøger
- Anmeld en Orlabog på eReolen GO!
- Konkurrence: Hvem vinder en Orlapris?
- Se Orla Nyt på Orlapiisen.dk
- Udstillinger af bøger på PLC (grafikpakke til print findes på Orlapiisen.dk)

Fakta om Orlapiisen 2022

- Orlapiisen er en national børnelitteraturpris støttet af Slots- og Kulturstyrelsen.
- De nominerede bøger udvælges af en børnejury.
- Prisuddelingen vil finde sted på Dokk1 i Aarhus den 17. november.
- Priserne uddeles til danske forfattere/illustratorer til bøger for 9-12-årige udgivet mellem august 2020 og august 2022.
- Hjemmeside: www.orlapiisen.dk
- Orlapiisen uddeles i samarbejde mellem Aarhus Bibliotekerne og eReolen GO.

Læs en BOG, din bette lort!

Bliv ambassadør for
Orlaprisen og giv
læselysten en skalle!

For klasser eller
læseklubber.

Læs mere på Orlaprisen.dk
og tilmeld på
orla@mkb.aarhus.dk

Læsning kan va

Af Eline Mørch Jensen

Børn og unges læsning 2021 viser at børn og unge læser lige så ofte i deres fritid, som de gjorde i 2017. Desværre er der også grund til bekymring, ikke mindst fordi børns lyst til at læse for sjov falder med alderen, især drengenes. Det gælder til gengæld ikke, når de læser for at lære noget.

Konklusionerne i *Børn og unges læsning 2021* er med andre ord ikke entydigt negative, men peger i flere retninger og rummer desuden en række gode bud på, hvordan lærere og læringsvejledere kan stimulere læsning og læselyst. Og så er den godt formidlet, overskuelig og god at blive klogere af.

Undersøgelsen viser bl.a. også at børn og unges læselyst varierer alt efter køn og læsekultur i hjemmet, at digitale medier er blevet en naturlig del af børns læsekultur, så selvom de fleste børn og unge stadig foretrækker at læse i en fysisk bog, er brugen af e- og lydbøger steget markant, lige som flere får inspiration til læsning fra streaming og sociale medier.

Generelt bruger børn og unge mere tid på digitale aktiviteter end i 2017. Særligt sociale medier påkalder sig opmærksomhed, fordi en øget brug af sociale medier hænger sammen med en svagere evne til at være opmærksom. Derudover kan vi se, at dem der bruger rigtigt meget tid på sociale medier er tilbøjelige til at læse mindre i deres fritid. På samme måde ser der ud til at være en sammenhæng mellem at være meget på bestemte sociale medier og dårlig trivsel. Der er altså både fordele og ulemper forbundet med den øgede digitalisering. I øvrigt er det ikke ligegyldigt hvilke sociale medier der er tale om, da manglen på trivsel ser ud til at være mest

”

”Vi skal også turde tænke læsning. Det er ikke kun en bog i en hygge mens man er på farten, og det er

øre mange ting

Foto: www.joshuatree.dk

ng som mange forskellige ting.
gekrog. Det er også en lydbog,
r også læsning, fordi det er nyttigt."

udbredt blandt børn og unge, som er meget på TikTok, mens det samme ikke er tilfældet for børn og unge der er på fx Instagram.

Børn og Unges Læsning 2021 udkom i juni måned på Aarhus Universitetsforlag. Bogen bygger på en undersøgelse af 8.542 danske børn og unge i 5.-8. klasse fortaget af forskere fra Center for Anvendt Skoleforskning. Undersøgelsen er en del af udviklingsprojektet *Ny viden: Børn og unges læseglæde og læsefælesskaber*, der er ledet af Tænk tanken Fremtidens Biblioteker.

Undersøgelsen følger op på tidligere læsevaneundersøgelser, bl.a. Børns læsning 2017 og PIRLS, som har forsøgt at gøre status over børns læsning i en tid med et stadig større udvalg af konkurrerende platforme. Som noget nyt udbreder *Børn og unges læsning 2021* læsning til ikke blot at omfatte fysiske bøger, men alle former for læsning, bl.a. e-bøger og lydbøger, lige som begrebet læselyst nuanceres og udvides til også at omfatte både læsning for sjov og læsning for at lære noget.

Læselyst-tiltag ser ud til at virke

LæringsCentret har talt med ph.d. hos Center for Anvendt Skoleforskning, UCL, Stine Reinholdt Hansen, der er en af forskerne bag *Børn og unges læsning 2021*. Hun var også med til at udarbejde *Børns læsning 2017* og har desuden skrevet ph.d.-afhandlingen *Når børn vælger litteratur – Læsevaneundersøgelse perspektiveret med kognitive analyser* om børns læselyst og -interesse m.v. På baggrund af hendes indgående beskæftigelse med udviklingen på området, er jeg interesseret i at høre hvordan Stine Reinholdt Hansen overordnet set bedømmer resultaterne i den nye undersøgelse – er hun mest bekymret eller snarere fortrøstningsfuld mht. børns fritidslæsning i årene der kommer?

- Jeg er nødt til at svare både og! Det er bekymrende at lysten til at læse for sjov falder så markant for hvert klassetrin, ►

men samtidig kunne jeg have frygtet at børn og unge læste endnu mindre i dag. I en vis forstand er det jo positivt at den tid, børn bruger på at læse i fritiden, ikke har ændret sig siden 2017, fastslår Stine Reinholdt Hansen.

Hvorfor ser vi en opbremsning i den negative udvikling?

- Uden at vi kan sige det med sikkerhed, tror jeg at det skyldes flere ting: Dels har vi fået flere og nye formater, som gør det muligt at læse og opleve litterære universer på mange forskellige måder. Den digitale udvikling har betydet, at mange flere børn og unge kan få inspiration til læsning og møder formidling af litteratur via sociale og digitale medier. Det kan have hindret et yderligere fald i tiden brugt på læsning, siger Stine Reinholdt Hansen og fortsætter:

- Desuden har der i kølvandet på tidligere internationale undersøgelser og vores egen undersøgelse fra 2017 været en del læsefremmende indsatser, som muligvis har påvirket læsningen i en positiv retning for nogle børn. Det kan også have været med til at bremse en kedelig udvikling. Samtidig mener jeg stadig, at der er for stor en andel, der ikke læser. Der er ikke sket et yderligere fald i tid, men der er heller ikke sket en stigning. Derfor skal vi være opmærksomme på, om der er en gruppe af børn og unge, der bliver koblet af, fordi de ingen læsekultur har.

Årsag eller virkning?

Undersøgelsen peger også på at jo mere tid man bruger på sociale medier, desto mindre læser man, og desto sværere har man ved at koncentrere sig om at læse længere, sammenhængende tekster. Men betyder det så at man får det dårligt af at være meget på sociale medier eller er det omvendt den manglende evne til koncentrere sig der får børn og unge til at fravælge læsning af bøger i deres fritid og foretrække nogle lettere - digitale - løsninger?

Hvad er årsag og hvad er virkning?

- Vi kan ikke med vores undersøgelse sige noget om årsag/virkningssammenhænge, men kan kun pege på nogle bekymrende sammenhænge og opfordre til at de bliver undersøgt nærmere. Det vi

kan se er, at børn og unges læsevaner er under markant ændring, hvor læsning af digitale tekster samlet set stiger markant med alderen, mens læsning af længere bogformater falder med alderen.

Det peger på en udvikling fra læsning af formater som kræver lineær dybdelæsning til læsning af digitale tekster, der i højere grad lægger op til skimmelæsning og hurtig orientering. Læsning af digitale tekster er præget af en anden hyper-opmærksomhed og en form for beredskab, man er i, som den mere indadvendte dybdelæsning slet ikke har, forklarer Stine Reinholdt Hansen og tilføjer:

- I værste fald ender vi med at være alt for afhængige af andres fortolkning og udlægning af tekster, fordi vi ikke orker at læse selv. Læsning skal trænes som en muskel, og bliver den ikke det, afskærer vi os fra selv at kunne tage kritisk stilling til tekster, der møder os hver eneste dag. Det, mener jeg, er ret vigtigt at børn og unge er i stand til.

Mere mangfoldighed

Omvendt fremhæver Stine Reinholdt Hansen at den digitale udvikling har betydet, at adgangen til litteratur er blevet mere mangfoldig og at både fiktive og faktiske tekster i dag kan opleves i en god blanding af lyd, billeder, musik og skrift:

- Flere udgivelser kombinerer forskellige medier og udtryksformer, sådan at den samme historie eller det samme emne kan opleves i en fysisk bog, på lyd, på film, i spil, som noget man har for sig selv eller noget man deler med andre, fx på nettet. Vi kan se i undersøgelsen at lige netop film, serier og nettet er det, der inspirerer børn og unge allermost til læsning, og det er der helt klart noget positivt ved, mener hun.

Som eksempel nævner Stine Reinholdt Hansen J.K. Rowlings Harry Potter-bøger, som stadig toppe børnenes Top 10-liste (hvad de også gjorde i 2010 og 2017), hvilket hun til dels tilskriver den store mangfoldighed i genudgivelserne, hvor det at læsere kan møde den samme fortælling i nye forklædninger igen og igen, i form af nye udgaver, illustrerede udgaver og udbygning af hele Potter-universet inklusive merchandise osv. har haft en kæmpe

betydning for bøgernes popularitet – udover at de selvfølgelig også bare er nogle velkomponerede, spændende og godt fortalte bøger!

- Samtidig ser vi en negativ sammenhæng mellem et højt forbrug af sociale medier og lysten til at læse, lige som dem der har et højt forbrug af sociale medier har sværere ved at være opmærksomme. Endelig er der en negativ sammenhæng med at være meget på TikTok og hvor godt, man generelt har det. Igen kan vi ikke pege på en direkte årsagssammenhæng, men vores undersøgelse viser i hvert fald, at der er et stort behov for, at vi er kritisk opmærksomme på det, siger Stine Reinholdt Hansen og lægger til:

- Uanset hvad er det ikke entydigt negativt eller positivt med den digitale udviklings indflydelse!

Vi skal turde tro på det

På spørgsmålet om hvordan det kan være at det, der i undersøgelsen kaldes "læsning for sjov" falder, når børnene nærmer sig teenagealderen - trods den positive digitale inspiration og ikke mindst de mange lokale, kommunale og

Foto: www.joshuatree.dk

ationale læselyst-tiltag og bevillinger de senere år, mener Stine Reinholdt Hansen at en del af forklaringen skal findes i skolens tilgang til litteratur og læring:

- Jeg tror selvfølgelig at alderen betyder noget. Når man er teenager har man mange andre ting end litteraturlæsning i hovedet. Men jeg tror også, det betyder noget, at skolen føler sig presset til at arbejde mere hen mod resultater, når eleverne nærmer sig afgangseksamen. At det handler mere om at præstere, når eleverne kommer i udskoling. Så nedprioriterer man typisk den litteraturformidling, der er rettet mod læsning i fritiden. Det er klart, at vi skal sikre, at eleverne kan det, de skal, når de forlader skolen. Men vi skal passe på, at det ikke sker på bekostning af en umiddelbar glæde ved at opdage, opleve og blive klogere på sig selv og verden gennem litteraturen, fordi alting i forhold til læsning kommer til at handle om læsekompetencer, testresultater og karakterer, understøtter Stine Reinholdt Hansen.

- At ville læse fordi man godt kan lide det, har uendelig mange andre kvaliteter end

blot det, at man griner ad det eller hygger sig med det. Det udvikler både personligt og fagligt, og så vænner det os til at kunne fordybe os og tage selvstændigt stilling til ting, fordi vi træner det, når vi læser og giver os tid til at opleve teksten. Derfor synes jeg inspirerende litteraturformidling bør være obligatorisk al den tid, man går i skole, tilføjer hun.

Du siger at der skal "holdes øje" med udviklingen – men står den overhovedet til at ændre, tror du?

- Jeg tror på, vi kan styrke og udvikle børn og unges læsekultur. Men vi skal turde tro på det, og vi skal begynde at handle mere bevidst og konsekvent, hvis det er det vi vil. Vi skal også turde tænke læsning som mange forskellige ting.

Det er ikke kun en bog i en hyggeklub. Det er også en lydbog, mens man er på farten, og det er også læsning, fordi det er nyttigt, mener Stine Reinholdt Hansen og lægger til:

- Det er ikke nogen let opgave i teenage-årene, men skolen bør gives bedre betingelser, for i samarbejde med både forældre og biblioteker, at tage opgaven på sig. På den måde kan vi sikre, at alle børn og unge, uanset baggrund, ved, hvor de kan henvende sig, og hvor de kan finde inspiration til læsning, når de er klar til det og har brug for det. Her er det også afgørende, at PLC'erne får optimale muligheder for at praktisere den litteraturformidling, som den nye bekendtgørelse understreger, skal være central i de pædagogiske læringscentre. ■

Resultater fra Børn og unges læsning 2021 med særlig interesse for PLC:

36 % af alle elever kommer jævnligt på skolens bibliotek. Det vil sige mindst flere gange om måneden. Tallet falder med alderen, og i 8. klasse har 72 % svaret, at de sjældent eller aldrig kommer på skolens bibliotek.

30-39 % af eleverne kommer udelukkende på skolebiblioteket, fordi deres lærer siger, de skal.

50 % af eleverne i 5. klasse er enige i, at de aldrig snakker med PLC-medarbejderen, på trods af at 91 % af dem oplever, at PLC-medarbejderen er venlig. I 8. klasse stiger andelen af elever, der ikke er i kontakt med PLC-medarbejderen, til 61 %.

I 2021 er der færre elever, der låner bøger på skolebiblioteket end i 2017. 61 % af eleverne i 5. klasse lånte bøger flere gange om måneden i 2017. Det tal er faldet markant til 53 % i 2021. I 6. klasse er antallet faldet fra 54 til 48 %, mens det er status quo i 7. klasse.

Anbefalinger til PLC

- Prioritér litteraturformidling - også i udskoling!
- Samarbejd med ledere, kolleger, forældre, pædagoger om en tydelig læsestrategi på skolen
- Få bygget bro til folkebiblioteket og benyt jer af deres udbud og tilbud
- Vi skal turde tale om fritidslæsning uden at undskylde det eller pakke det ind.
- Vi skal turde vise, at vi tager de unge læsere alvorlig som læsere!
- Vi skal være standhaftige i den her overgang, hvor der sker så meget andet i børn og unges liv.
- Lad jer inspirere af andre gode eksempler (se inspiration og linksamling på <https://www.ucl.dk/cas/projekter/boerns-laesning>)

Læs sammen – og glem alt om

Af Eline Mørch Jensen

På Skovvangskolen i Aarhus har man undersøgt, om metoden Guidet Fælleslæsning kan bidrage til at understøtte og fastholde læsesvage elevers motivation for læsning på mellemtrinnet. Resultaterne er blandede: De svage læsere er (endnu) ikke blevet hyppigere gæster på PLC, til gengæld har de fået vægtige læseoplevelser og -fællesskab.

Nogenlunde sådan kan erfaringerne fra projektet "Motivation for fortsat læsning hos læsesvage elever" opsummeres, hvis man spørger Lise Majgaard, og lektor ph.d. på Lærerruddannelsen i Aarhus, VIA University College. Sammen med en af skolens PLC-medarbejdere, Peter Emil Bødker, og leder af Læseforeningen, Mette Steenberg, har hun stået for forløbet om Guidet Fælleslæsning (GFL), ét ud af i alt seks forløb, som pilotprojektet bestod af.

Projektet blev finansieret af BUVM's udlodningsmidler til undervisning 2020 med det mål at fremme læsemotivationen hos læsesvage elever på tværs af mellemtrinnet. I forløbet med GFL deltog 16 elever fra to klasser på 6. årgang i en periode på 15 uger, hvor de hver uge deltog i en fælleslæsning i to lektioner.

Eleverne var håndplukket af deres lærere, fordi de befandt sig i "gul" kategori i ordblindetesten, dvs. at eleverne havde besvær med afkodning og sikkerhed.

Lise Majgaard er en varm tilhænger af GFL, som hun tidligere har prøvet af i sin undervisning på litteraturmodulet i engelsk med lærerstuderende og på kurser i efter- og videreuddannelsen af lærere.

- Shared Reading, eller Guidet Fælleslæsning, kommer fra England og er en del af tænkningen inden for litterær-æstetisk sundhedsfremme, som Læseforeningen har udbredt herhjemme. Forskning i metoden viser, at læsefællesskabet er et middel til øget trivsel hos deltagerne. En læseguide læser en udvalgt tekst højt og guider læsegruppen ind i teksten og indlægger pauser, hvor tilhørerne kan, men ikke skal, byde ind. Først læser guiden op – ofte først en novelle og til sidst et digt – og siden spørger han eller hun ind til, hvad gruppen lagde mærke til under læsningen. Metoden adskiller sig fra undervisning, idet der ingen læringsmål er – eleverne skal ikke forstå teksterne på en bestemt måde eller svare det, som lærerne gerne vil høre – men i stedet opleve dem på deres egen måde, forklarer Lise Majgaard og tilføjer:

- Jeg er fremmedsproglær i engelsk og en stor fortaler for, at litteratur – i alle afskygninger – skal på dagsordenen i alle sprogfag, ikke bare i dansk. Og min erfaring siger mig, at lærere og elever kan få fantastisk meget godt ud af at arbejde med litteraturen med en GFL-tilgang – både et sprogligt og dannelsesmæssigt udbytte.

Lyst til at læse

Gruppen af svage læsere, der rammer inden for kategorien "gul", er ifølge Lise Majgaard meget blandet. En stor del har mistet lysten til at læse, fordi de ikke mestrer læsningen. Og når eleverne ikke læser, får de ikke trænet og udviklet deres afkodningsfærdigheder eller erfaringer med gode læseoplevelser. Eleverne var udvalgt til forløbet af deres dansk lærere, som desværre ikke selv deltog i projektet.

- Det er en vigtig lektie, vi har lært: At en succesfuld implementering af GFL kræver inddragelse af dansk lærerne, som kan være med til at trække elevernes oplevelser ind i klasseværelset. Men det var en fordel, for mig som læseguide, at jeg ikke havde forkendskab til elevernes styrker og svagheder, fordi jeg dermed mødte dem mere åbent og uden forbehold, mener Lise Majgaard.

Eleverne var i forløbet "fritaget" fra deres danskundervisning (sådan udtrykte de det selv) og deltog frivilligt, og det var tilsyneladende ikke forbundet med stigmatisering at blive udtaget til gruppen:

- Tværtimod så det ud til at være prestigefyldt, nok fordi vi gjorde en del ud af at forklare dem, at de skulle hjælpe os med at finde ud af, hvordan vi gør læsning til noget, man har lyst til. De skulle med andre ord bidrage med deres oplevelser for at hjælpe os videre. Desuden foregik undervisningen i et mødelokale, hvor der blev serveret snacks for dem – og det var jo bare fedt og superekstotisk, syntes de!

- Efter noget tid blev vi dog nødt til ►

men læringsmål!

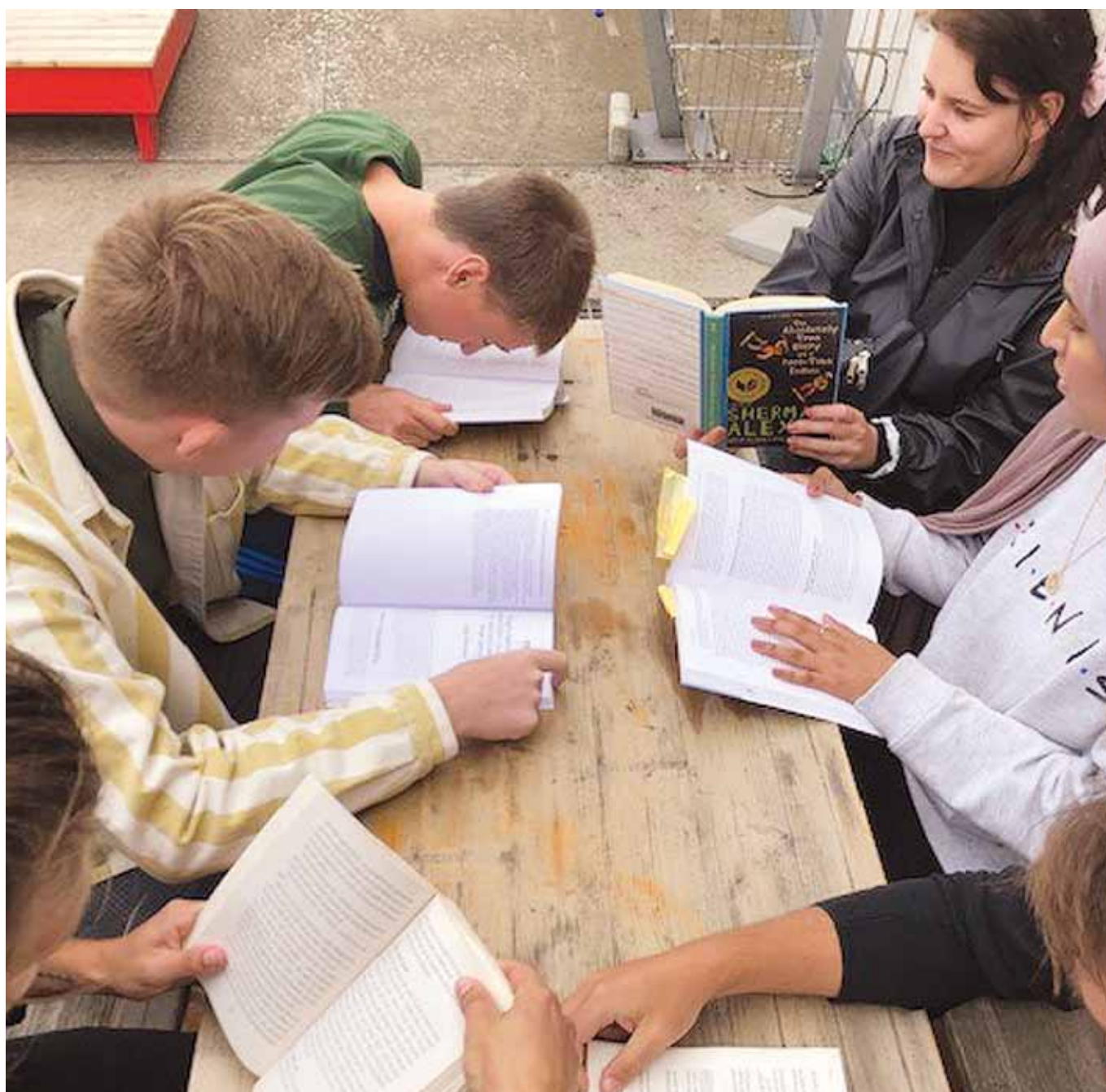

Foto: Lise Majgaard

Hvad er det der sker i en gruppe, når man læser og snakker om litteratur ud fra principperne i GFL? Ifølge Lise Majgaard bliver læseoplevelsen først og fremmest

mere kropslig, lige som den uformelle form og stemning – kan løsne op for mere sanselige og personlige samtaler, hvilket igen kan være med til at skabe nogle tættere relationer.

- Det var ikke sådan, at vi ligefrem sad og hylede, da jeg første gang deltog i GFL, men flere fik tårer i øjnene, blandt andet mig selv, fordi teksten handlede om død og sorg. Det fik mig til at tænke på mine forældre, og hvordan jeg har det med at de ikke skal være her for evigt. Det gik fra teksten til det personlige, da vi begyndte at sætte ord på vores oplevelse af teksten, fortæller Lise Majgaard. Sjovt nok kan hun ikke længere huske, hvilken novelle, gruppen læste sammen

med læseguiden, måske fordi læsningen – med oplevelsen i centrum – kom til at fylde mere end teksten *i sig selv*.

- Det er svært at adskille teksten fra læseguidens facilitering. Det er ikke ligegyldigt, hvilken tekst, man læser – det skal være *god* litteratur med en vis mængde tomme pladser og identifikationspotentiale. Og så skal teksten skabe plads til selvoverskridelse, give os tilpas meget fremmedhed. Men uden en stærk facilitator af læsningen, kommer vi ikke ret langt.

- Flere af børnene fra projektet har fremhævet, at de har lært deres klassekammerater bedre at kende i forløbet. Dét, at der ikke er nogen forkerte svar og at alle i gruppen er blevet mødt med åbenhed, har betydet at deres relationer er blevet styrket. Eksempelvis læste vi Shaun Tans ordløse bog *Ankomsten* i en gruppe, hvor en pige, der var kendt for aldrig at deltage mundtligt, pludselig turde ytre sig – måske fordi teksten ikke var der til at diktere, hvad hun skulle tænke og sige.

- Vi læste også digtet *Lille krigsbarn*, hvor *skal du hen* af Henrik Nordbrandt, og pludselig kom en anden pige på banen og fortalte gruppen om, hvordan hun og familien var flygtet fra Syrien, blandt andet at det foregik med fly, ikke med båd. Tænk engang, før havde de siddet sammen i klassen uden at vide det! Og nu oplevede hun at blive anerkendt for det, hun havde været igennem.

Kogebøger og Anders And

Nogle af børnene, som deltog i forløbet, fortæller at de er begyndt at læse mere (selvom PLC-medarbejderne dog ikke har registreret flere besøgende på PLC) og at de har fået øjnene op for andre typer af litteratur, blandt andet kogebøger, graphic novels og ordløse bøger. Flere nævner desuden at de begyndt at sige mere i timerne i klassen, fordi de har fået større mod efter at have "øvet sig" i gruppen.

- Det, sammen med at flere peger på, at de har fået nogle bedre relationer, er værd at hæfte sig ved. Læsning kan være mange ting, også noget vi gør sammen. Og man skal læse det, man har lyst til. Det er lige meget, om det er Anders And eller kogebøger, hvis det kan være en *gateway*

til livslang læsning, siger Lise Majgaard og tilføjer:

- Der ser ud til at være mere og andet end blot læselyst at høste med denne metode.

Hun mener derfor at litteratur - og ikke mindst en undersøgende tilgang til litteraturen - skal ind i undervisningen igen, også i sprogfagene og på de ældste klassetrin, hvor især engelsk er oplagt:

- Med GFL i skolen prøver vi at hoppe med på bølgen af undersøgende litteraturdidaktik. Problemet er, at litteraturlæsning er blevet synonymt med skole. Og mange af de sproglærere, jeg møder, ved heller ikke, hvordan de skal bedrive litteraturdidaktik på en inspirerende måde – og de føler ikke, at de har tid til det. I engelskfaget handler det meget om kommunikative færdigheder, men måske vi har glemt lidt, at vi også skal have noget at kommunikere om. I GFL ser vi, hvordan litteraturen kan give os det indhold, så vi kan arbejde med elevernes sproglige og dannelsesmæssige udvikling.

- Man kan måske også tale om, at eleverne mangler læsende rollemodeller, og dér spiller læreren en vigtig rolle. Ud af de engelsklærerstuderende, jeg har lige nu, er der måske to, der definerer sig selv som lystlæsere. Halvdelen blev væk fra timerne, da jeg kørte litteraturforløb i starten. Men efterhånden har jeg indført mere læseorienterede og dialogiske tilgange til litteraturdidaktik, som de oplever på egen krop – blandt andet ved at deltage i GFL – og vi læser (og lytter til) flere mono- og multimodale tekster, så de opdager, hvad litteratur også kan være. Mange flere er begyndt at fatte interesse, fordi – siger de selv – de føler kompetence, autonomi og fællesskab i litteraturarbejdet, fortæller Lise Majgaard og tøver et øjeblik inden hun lægger til:

- Mit mål er ikke at de studerende selv skal blive læsere. Jeg tror løbet er kørt, når man når de 25-26 år. Men jeg vil gerne inspirere dem til at bruge litteratur aktivt i deres sprogundervisning, så de i hvert fald ikke bidrager til, at eleverne taber læselysten. Hvem ved, måske får alle noget ud af det?

EN FILM AF TRINE PILL
 BASERET PÅ JANNE TELLERS ANMELDEROSTE BESTSELLER

Foto: Robin Hart SF Film

INTET i dansk-undervisningen

Af Katja Gottlieb, redaktør, læremiddelforfatter og konsulent i Dansk Lærereforening

20 år efter udgivelsen af Janne Tellers roman *Intet* deler bogen stadig vandene. Der er lærere, der elsker *Intet* og man kan møde lærere, der elsker at hade *Intet*. Nu er den her også som film.

En grå og travl formiddag i efteråret 2021 landede en mail fra Trine Piil i min indbakke. Hun skrev, at det nu endelig var lykkedes at få filmatiseret *Intet*. 'Har du lyst til at mødes?' spurgte hun. Jeg tabte kæben og næsten også kaffekoppen ned i computeren. For godt nok havde jeg et års tid før skrevet et par mails med en Trine Piil, der havde spurgt ind til Janne Tellers ungdomsroman fra 2000 og stillet spørgsmål som, 'hvor læst er romanen?' og 'hvor meget bruger lærere film i danskundervisningen?'

Men jeg havde glemt det igen, og det var først den formiddag, det gik op for mig, at det nu ikke alene var lykkedes at få filmatiseret et af nyere dansk ungdomslitteraturs hovedværker, men også at det var selveste instruktøren bag den måske bedste tv-julekalender i nyere tid, *Absalons hemmelighed*, der stod bag. Det, og min dansklærerkærlighed til romanen *Intet*, som jeg i 10 år har læst med samtlig mine 9. klasser, betød, at jeg havde tårnhøje forventninger til filmen, men også at jeg foretog et genbesøg i romanen, for at se på dens muligheder i en undervisningskontekst anno 2022.

Kan man skrive sådan til børn?

Janne Tellers roman *Intet* udkom på

Dansklærereforeningens Forlag i 2000. Den indgik i serien *Frit for fantasi*, der er en serie af skønlitterære værker til læsning i udskolingen. Serien indeholder både romaner og novellesamlinger skrevet af en lang række ansete danske forfattere. Alligevel var der, allerede inden bogen blev udgivet, debat på forlagets redaktion om, hvorvidt man kunne udgive 'sådan noget', har Dansklærereforeningens mangeårige formand Jens Raahauge fortalt.

Men ud kom den altså, og bogen indskrev sig med det samme i traditionen fra et af hovedværkerne i nyere dansk ungdomslitteratur; Bent Hallers debutroman *Katamaranen* fra 1976, der med sine beskrivelser af et trøstesløst ungdomsliv i et betonbyggeri i 1970'ernes Aalborg, skabte voldsom offentlig debat. For hvad kan man egentlig tillade sig at skrive i bøger til børn og unge? Det selvsamme spørgsmål fulgte i kølvandet på *Intet*, og på trods af, at *Intet* i 2001 vandt Kulturministeriets Børnebogspris, fortsatte diskussionen både nationalt og internationalt. Det kan man læse mere om i Janus Neumanns artikel 'Hvo *intet* vover' ¹.

Her 20 år efter deler bogen stadig vandene. Der er lærere, der elsker *Intet* og man kan møde lærere, der elsker at hade *Intet*. Men ikke desto mindre kunne romanen tidligere i år findes som nummer 7 på en liste over de mest udlånte papirbøger via cfu ², hvilket er interessant når man tænker på, at bogen for det første både indeholder en voldtægt, en afhugget finger, et drab på en hund og et mord, men også forholder sig filosofisk til spørgsmålet om vores eksistens og tilværelsen. Noget, der ikke er supernemt at skabe en kvalificeret dialog med teenagere om. Og måske er

det netop derfor, *Intet* har vundet så stort indpas i skolens danskundervisning? For litteraturen kan låne os de ord, vi ikke har.

Det skrækkelige, lykkelige fald

Der er i sagens natur vanvittigt mange indgange til arbejdet med *Intet* i danskundervisningen. Skal jeg starte et sted, kan det være der i læsningen, hvor mine elever protesterer! Det var da en åndssvag roman, siger en eller anden ofte. Den er jo overhovedet ikke realistisk. Det er *ikke* realistisk, at Pierre Anthon melder sig ud af skolen. Det er *ikke* realistisk, at han får lov til at sidde i et træ og kaste med blommer og råbe efter folk. Og det er i hvert fald slet *ikke* realistisk, at man kan grave en død lillebror op, eller hugge en finger af en klassekammerat, uden at de voksne griber ind. Det er da noget, jeg må længere ud på landet med.

Og når vi er nået hertil, så er de gamle nok til at læse *Intet*. For *Intet* er ikke en realistisk roman. Måske er det en myte? Måske er det en fantastisk fortælling? Måske er det noget helt tredje? Men en realistisk roman, det er *Intet* ikke. Og således er romanen en virkelig god indgang til et arbejde med noget af det, teenagere kan blive allermest engagerede i, nemlig sig selv.

Heldigvis kan vi med *Intet* som indgangen til det spørgsmål løfte vores blik til et almenmenneskeligt plan. Ved at bruge syndefaldsmyten som et billede på puberteten, får man virkelig meget foræret. Ikke mindst hvis man tilfældigvis er kristendomsundskabslærer med alt for få timer og alt for meget stof. Der er som regel ikke mange protester, når man peger på romanens billede af træet i haven, hvor Pierre Anthon sidder i et stort og gammelt og kroget træ, der "lænedes" ►

¹ Janus Neumann: 'Hvo *Intet* vover', DANSK #2 2022. Dansklærereforeningen.

² Listen kan læses i tidsskriftet Folkeskolen nr. 2, 2022.

sig ud over hækken og fristede os med støvetrøde Victoria-blommer vi ikke kunne nå"³.

Og det er ikke det eneste, der frister. Også Pierre Anthon's nemme, nihilistiske tilbud, der er det letteste i verden at købe ind på. Der er kun det, øjet kan se, og det vægten kan måle. Og når vi alligevel begynder at dø, fra den dag vi blev født, så kan det hele jo være lige meget. Her kan man fint koble an til arbejdet med Bibelens syndefaldsberetning, der for det første er en god åbning til forståelsen af megen litteratur, men også er et godt billede på det tab af uskyld og den bevidsthedsgørelse, der følger med det, at blive voksen. Nu skal man selv formulere sit formål. Hvad er det, der betyder noget for mig? Det er det fald, der er helt forfærdeligt, men også nødvendigt, for at noget nyt kan ske.

Ønsker man at arbejde med spørgsmålet om betydning kan John Rydahl og Lena Bækdahls lille bog *Alt om Intet*⁴, anbefales til inspiration. Og derudover vil jeg nævne, at jeg ofte har arbejdet *Intet* op mod Nils Malmros spillefilm *Kundskabens træ* fra 1981. Der er indimellem kolleger, der undrer sig over, at jeg 'stadig' bruger den gamle film. Til det kan siges, at *Kundskabens træ* er et hovedværk i dansk film, en stærk fortælling om dynamikker i en gruppe af pubertetsbørn og spejler en række af de temaer, som *Intet* også berører. Det kan man læse mere om i artiklen 'Kom og dans i Syndens hule'⁵.

Smuk og lyseblå

Er man en dansklærertype af den slags, der godt kan lide at arbejde film og litteratur op mod hinanden byder filmatiseringen af *Intet* nu på nye muligheder. Og i forbindelse med lanceringen af filmen udkom også et undervisningsmateriale, der er rettet mod arbejdet med filmen. Det er udarbejdet af Jan Frydensbjerg, og materialet kan hentes på filmcentralens hjemmeside⁶.

Foto: Dansklærerforeningens Forlag - *Intet* på forskellige sprog.

På trods af gentagne opfordringer var jeg 100 år om at få mig taget sammen til at se filmen, og jeg tror at min modvilje skyldtes en bekymring for, om det nu også kunne lade sig gøre at indfange romanens æstetik. Vi kender jo alle sammen det der med, at nå ja, filmen var ok, men romanen var bedre. Men som Jan Frydensbjerg skriver i en introtekst til filmoplægget i DANSK #2 2022, så behøver en filmatisering "ikke nødvendigvis at leve op til det skriftlige forlæg. Den er sin egen fortælling. Sit eget værk. Og sådan skal den også behandles. Den fortjener at få lov til at stå alene og blive vejet ud fra denne optik. Samtidig skal den betragtes ud fra, hvordan det nye medie fortæller historien på sin måde."

Og tager man de briller på, når man ser *Intet*, så bliver al bekymring gjort til skamme. Filmen er smuk. Det er som at se verden gennem en sart lyseblå glaserung (se bare filmplakatens gennemførte farvetoning), og den har en melankolsk tone, der er fin og rammer stemningen på kornet. Og som romanen, ligner filmen på overfladen en realistisk fortælling, men også her bevæger vi os på kanten. Det opdager man dog umiddelbart ikke, på grund af børnenes meget fine skuespilpræstationer, som man kan læse mere om i Jens Raahauges artikel 'Fem stemmer fra filmen *Intets* univers'⁷.

Jan Frydensbjergs fine undervisningsforløb byder blandt andet på indgange

til at arbejde med *Intet* som filmatisering, dyngen af betydning og absurd realisme, og klæder desuden læreren virkelig godt på til at arbejde med filmsprog, så man både kommer rundt om form og indhold.

I forlængelse af arbejdet med filmen kan man overveje at inddrage Kia Lundsgaards undervisningsforløb *På lyd jagt i Intet*, der netop er udkommet og kan findes på Dansklærerforeningens hjemmeside⁸. Kia Lundsgaard, der er lærer og ejer radiodrama.dk er en stor fortaler for brugen af lyd i undervisningen, og kan man ikke helt overskue arbejdet med at lave podcast med eleverne, er *På lyd jagt i Intet* et godt sted at starte. Materialet er overskueligt og guider lærere og elever gennem et afsæt i en fælles opgave knyttet til romanen, inden eleverne sættes i gang med at udforske udvalgte steder i romanen i selvstændige opgaver. Forløbet er udviklet i forbindelse med et særnummer af Dansklærerforeningens medlemsblad DANSK, som udkom i juni 2022. Nummeret har *Intet* som tema og rummer en lang række forslag til arbejdet med roman og film. Det kan findes på Dansklærerforeningens hjemmeside.

Og så er der tilbage at sige god arbejdslyst med *Intet*. Der er meget, der betyder noget. Det har jeg vidst i lang tid. Derfor er det værd at gøre noget. Som fx at læse *Intet* med sine elever. ■

³ Janne Teller: *Intet*, s. 8.

⁴ John Rydahl og Lena Bækdahl: *Alt om Intet*, Forlaget Eksistensen 2016.

⁵ Katja Gottlieb: 'Kom og dans i Syndens hule', DANSK #4, 2016, Dansklærerforeningen.

⁶ Jan Frydensbjerg: *Intet* (på filmcentralens hjemmeside: <https://www.filmcentralen.dk/grundskolen/undervisning/intet>)

⁷ Jens Raahauge: 'Fem stemmer fra filmen *Intets* univers', DANSK #2 2022. Dansklærerforeningen.

⁸ Kia Lundsgaard: *På lyd jagt i Intet* (på Dansklærerforeningens hjemmeside: <https://danskklf.dk/undervisningsforloeb/paa-lyd-jagt-i-intet>)

Lån en boremaskine på biblioteket

Af Søren Fanø, litteraturformidler

På biblioteket Ode i Helsingør mødes mennesker om bøger – men også om alt muligt andet. Kan tankerne bag biblioteket inspirere skolernes Pædagogiske Læringscentre herhjemme?

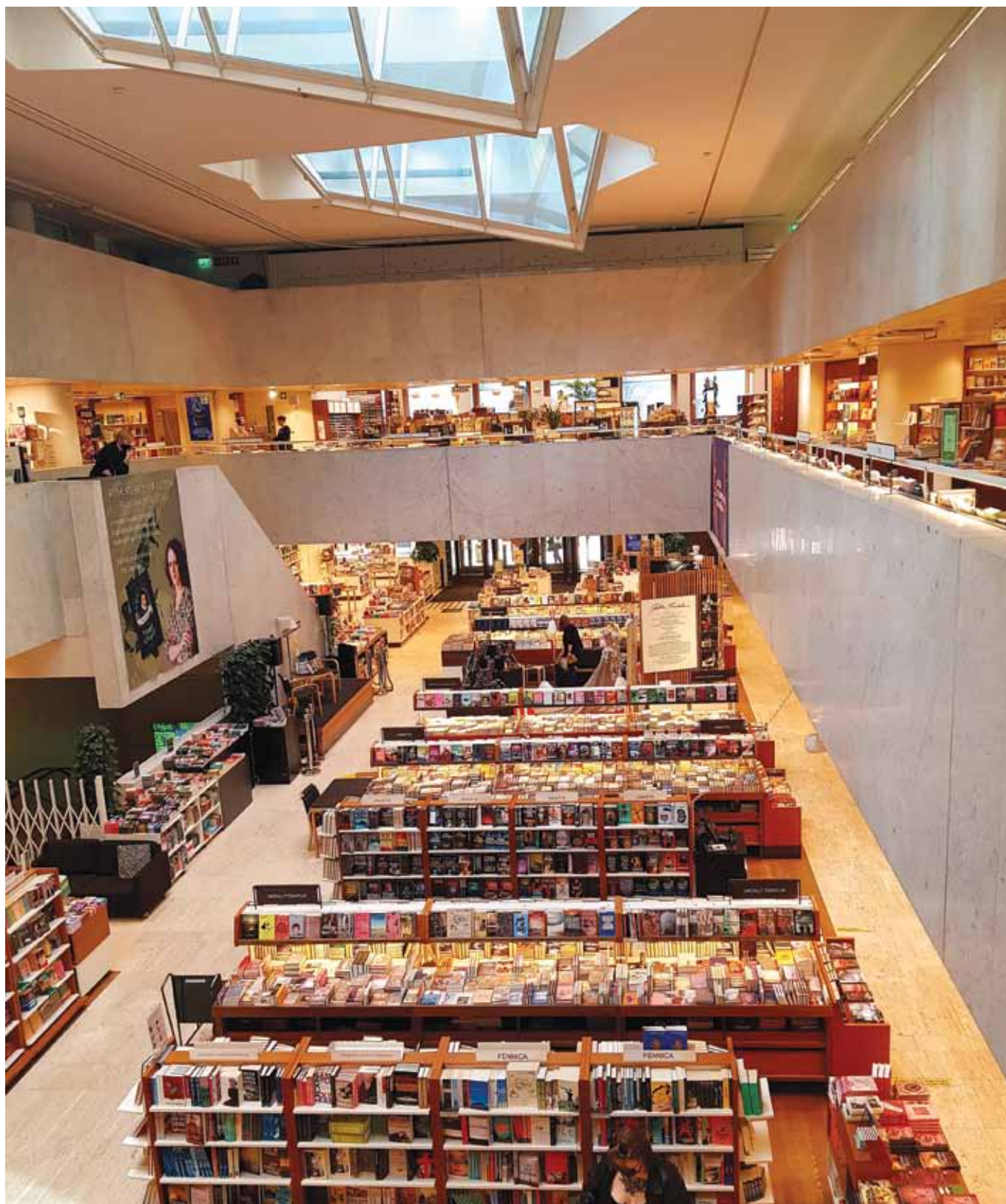
Midt i Helsingør, på Medborgerpladsen, ligger det ultimative, nytænkende og smukke bibliotek, der af borgerne opfattes som byens dagligstue. Her mødes babyer, børn, unge og voksne indbyggere og turister om bøger, spil,

værktøj, symaskiner, musik, teater osv. Selve huset er tænkt i tre etager. I stueetagen er der turistinformation, bogreturnering, cafe og et lynbibliotek med bestsellere. På første sal dyrkes læring og fællesskab om aktiviteter der spænder fra genbrug af tøj, udlån af symaskiner, lokaler hvor man kan udforske virtuelt reality, spille de allernyeste computerspil og forfølge drømmen om at blive musiker ved at låne en Fender-guitar, et øvelokale eller et topmoderne studie, hvor man kan indspille og mixe resultatet af den kreative proces. Finsk heavyrock er legendarisk!

På biblioteket finder man også et fuldt

udstyret køkken der kan lånes til madlavningskurser og mindre fødselsdagsfester. Mangler man værktøj, fx en boremaskine, er det også noget man kan låne på sit lånerkort. Børn og unge kan på samme måde låne alt fra skateboards, fodbolde og legetøj, de kan bruge både indenfor eller på den store plads udenfor. Øverst findes Boghimlen med et loft der smukt illuderer skyer og som udover at være et mere traditionelt bibliotek med bøger til alle på mange sprog, rummer en stor samling noder, film og spil i et rum der inviterer den besøgende til at gå aktivt i samspil med bøgerne.

I børnenes hjørne findes der alt fra et kæmpetæppe til babyaktiviteter, en ►

orange læsehule med en hemmelig dør til stille hjørner og kroge for de lidt ældre, hvor man kan sætte sig med en bog i skyggen af træer. Det nyskabende byggeri gør at brugerne både indgår i et samspil med stedet og de andre besøgende.

Mennesker og materialer

Sara Nordlund-Laurent er svensksproget specialbibliotekar på Ode og tilknyttet IBBY Finland. IBBY, som står for International Board on Books for Young People, er en verdensomspændende NGO, hvis afdeling i Danmark bærer navnet

Selskabet for Børnelitteratur – IBBY Danmark. Sara Nordlund-Laurent svarer her på hvad der gør det helt særligt at arbejde med børn og unge på Ode:

- Det er spændende og begivenhedsrigt. På Ode mødes en masse mennesker

med masser af materialer hver dag. En dag kan begynde med at jeg afholder en workshop med en skoleklasse med det formål at inspirere til læsning på nye måder, og om eftermiddagen skaber jeg måske en BookTok udstilling med en ung, der regelmæssigt besøger vores ungdområde på første sal.

Men derimellem er der også mange rutineopgaver: bøger som skal stilles på plads på hylderne, folk som skal have hjælp med og information om alt mellem himmel og jord og oversættelser til og fra finsk og svensk, som skal laves med kort varsel. Desuden er alle forpligtede på at passe vores tre robotter, Tatu, Patu og Veera, opkaldt efter tre højtelskede børnebogsfigurer, som til tider skal have lidt hjælp i deres arbejde med at stille bøger på plads", siger Sara Nordlund-Laurent.

Hvad gør I i forhold til børne- og ungdomslitteraturen og for at skaffe nye og fastholde læsere?

- Ode er Helsingfors centrums bibliotek, men det er hverken et hovedbibliotek eller et bydelsbibliotek. Det betyder at vi arbejder med at fremme læsning hos forskellige grupper, men vi har ikke samme ansvar for at holde bogsnakke og oplæsningsarrangementer som andre. Vi tilbyder

det lidt ekstraordinært for de skoleklasser, der har nået at booke sig ind på et værksted eller en guidet rundtur inden alt er fuld booket, hvilket det hurtigt er efter at vi har åbnet for tilmelding. Vores opgave er at rette os mod børn og unges læsning i fritiden, og derfor arrangerer vi begivenheder og aktiviteter om aftenen og i weekenderne, forklarer Sara Nordlund-Laurent og tilføjer:

- Da vi er et nyt, spændende og smukt bibliotek, der ligger midt i byen, er der også mange der gerne vil samarbejde med os. Derfor kan vi byde på eventyrolæsning på mange sprog, bogreceptioner, forfatterinterviews og udstillinger hver eneste uge. Vi byder læsere i alle aldre velkommen, også de der kommer til Ode for at sy gardiner i vores "byværksted" på anden sal eller se en film i biografen på første, og vi ønsker at de også når at låne en bog i Boghimlen eller blandt bestsellerne og pocketbøgerne i stueetagen.

100 års holdbarhed

Hvad er dine fremtidsdrømme for arbejdet med børn og unge på Ode?

- Min drøm er, at Ode skal kunne tage imod hver eneste skoleklasse og børnehavegruppe, som ønsker at besøge os og at vi kan lave et inspirerende og morsomt

læsefremmende program hver eneste dag! Jeg drømmer om udstillinger, oplæsnings, bogsamtaler og læsekredse arrangeret af børn og unge. Jeg ville også gerne have, at Ode kan være et sted hvor forældre, lærere og pædagoger - og hvorfor ikke også skribenter og forskere! - søger hen, når de ønsker ekspertise og inspiration om børne- og ungdomslitteratur. Mit mål er at vores første klasses, vilde og helt unikke nordiske børne- og ungdomslitteratur får den plads, den fortjener på Ode, og i resten af verden, siger Sara Nordlund-Laurent.

Mange af ideerne og tiltagene på Ode kender lærere igen fra deres arbejde på skolernes PLC. Forskellen ligger i høj grad i den radikale udvidelse af hvad et bibliotek skal kunne rumme, formidle og udlåne og desuden i de skønne rammer det futuristiske bibliotek har fået i dette enestående byggeri med en uhørt lækkerhedsfaktor. Bibliotekets holdbarhed er sat til 100 år. Foreløbig er de fem første gået. Det bliver spændende at følge udviklingen af biblioteker og læringscentre de næste 95 år. Hvordan mon et bibliotek ser ud, og hvilke tanker ligger bag til den tid? På finsk hedder Ode selvfølgelig keskustakirjasto Oodin...? ■

Se mere: <https://www.oodihelsinki.fi/sv/>

Livet i bøgerne – bøgerne i livet

Af Eline Mørch Jensen

Katten, der ville redde bøgerne er en underfundig fortælling om gymnasie-eleven Rintaros liv i bøgernes verden, en verden som både kan give selvindsigt, inspiration og indgyde mod til at udvikle sig og finde sin plads blandt andre, men som man også kan risikere at blive så opslugt i at man glemmer at leve sit liv i den virkelige verden. Noget, den unge Rintaro kan have en tendens til...

Rintaro er vokset op hos og lever sammen med sin bedstefar, som ejer et antikvariat. Ikke et hvilket som helst antikvariat, men et fuld af sjældne førsteudgaver af verdenslitteraturens største navne, som bedstefaren og -viser det sig - Rintaro har helt styr på hvor befinder sig i bog-reolernes labyrinter. Og, nok så vigtigt, som de begge har et lidenskabeligt forhold til.

Da bedstefaren pludselig dør, arver Rintaro antikvariet. Rintaro lammes af sorg og meningsløshed, men da en ukendt tante dukker op, bliver det - hen over hovedet på Rintaro - besluttet, at han skal sælge antikvariet og forlade sin skole og by for at flytte sammen med tanten. Sådan kommer det dog ikke til at gå, for et par dage inden dukker der en rødtribet - og talende - kat op i antikvariet, som har brug for Rintaros hjælp til at redde bøgerne, altså ikke de ligegyldige og hurtigt glemte bestsellere, *de rigtige bøger*, dem med de uforglemmelige oplevelser i.

Det er med andre ord nogle af livets store spørgsmål der er på spil i denne ungdomsroman om den lidt usikre og nørdede dreng, som kender og kan citere både Nietzsche og Shakespeare, men rødmer og bliver mundlam i mødet med klasserepræsentanten Sayo. Sayo begynder at komme forbi antikvariet for at aflevere hans lektier, fordi Rintaro har pjækket fra skole siden bedstefarens død. Men ikke *kun* derfor. Hun er nemlig også interesseret i at få hans anbefalinger

af bøger (Jane Austen og Stendhal fx) - her er han ikke er spor famlende! - ligesom hun nyder at træde med Rintaro ind i kattens eventyrverden, hvor de tre sammen bl.a. møder en rigmand med en gigantisk bogsamling, som ingen må røre, besøger et forskningsinstitut, hvor man klipper bøger i stykker, og et forlag med en direktør, der hader bøger.

Der filosoferes over både sorg, meningen med livet, ensomhed/indadvendthed/generthed, enspirende ung kærlighed og det hele behandles i en let, ofte småironisk tone og et lige-ud-ad-vejen-sprog og abstraktionsniveau, så selv de spredte drys litterære citater ikke virker tunge eller påklistede, men i stedet både forfriskende og inspirerende. Heldigvis forudsættes det ikke at læseren ved hvor de stammer fra, så det afsløres undervejs, og giver - forhåbentlig lyst til at gå videre med et værk eller en forfatter ...

Ofte er det kattens eller bedstefarens ord, drengen Rintaro reflekterer over og husker tilbage på, som fx denne læresætning fra bedstefaren, som kan måske give et lille fingerpeg om hvorfor Rintaro ikke er så socialt velbevandret: "Bøger har en særlig kraft. Gamle bøger, der har overlevet i generationer, har en endnu stærkere kraft. Læs mange af den slags mægtige fortællinger. De vil blive dine venner, som vil trøste og inspirere dig."

Det er med andre ord af og til godt at søge støtte i bøgerne, men i det lange løb kan ingen klare sig uden venner af kød og blod. Senere giver katten Rintaro derfor også et par velvalgte ord med på vejen:

"Det er fint nok at lukke sig inde i en boghandel. Det, der bekymrede os, var, at du lukkede dig inde i din egen skal

... Bryd ud af din skal. Du må ikke give efter for ensomheden. Du er ikke alene. Du har mange venner, der holder af dig." Stilfærdige visdomsord til tiden, uden for mange dikkedarer.

Katten, der ville redde bøgerne er oversat til ikke færre end 36 sprog. Med over 63.000 solgte eksemplarer i Storbritannien, er den, ifølge forlaget, udråbt til at have kultstatus. I hvert fald kan bogen varmt anbefales - også for sit stærke budskab om, at god litteratur kan berige sine læsere med empati og forståelse for andre mennesker, fjerne verdener og tider, her ikke mindst japansk kultur. ■

Katten, der ville redde bøgerne
Af Sosuke Natsukawa
Oversat af Hanne Arnold
216 sider
Gads Forlag 2022

Nye

UNDERVISNINGSMATERIALER FRA GADS FORLAG

Skyd det nye skoleår i gang med nye inspirerende værker til indskoling, mellemtrinnet og udskoling.

INDSKOLINGEN

By en bedre verden med Shane

– Få de 17 verdensmål i børnehøjde med sjove og kreative undervisningsaktiviteter.

MELLEMRINNET

Fuld af liv Natasja og Spillemand Kim Larsen

Natasja og Kim Larsen var fulde af liv og musik. Gå på opdagelse i deres forunderlige liv i undervisningen.

UDSKOLING

Sød og Blød

En anmelderrost grafisk roman fuld af plottvist og eksperimenterende genrehybrider. En feministisk gyser og en ungdomsfortælling uden sidestykke.

Dukkemageren

Thorstein Thomsens sidste roman er et eventyrligt Road trip og en dannelsesrejse. Et værk, der taler til eleverne i et sansemættet sprog.

Årgang 2022 Hemmeligheder

Fem stærke noveller fra fem markante forfattere. Novellerne er som ungdommen - meget forskellige, men de behandler alle den sårbarhed, der tit følger med, når man har en hemmelighed.

Alle undervisningsmaterialerne indeholder kreative fortolkningsopgaver. Materialerne kan downloades gratis på gad.dk

OPDAG TUNESIEN !

2022
BØRNE-
U-LANDS
KALENDER

ÅRETS FAGLIGE OPDAGELSESRJSE. Med det nye materiale kommer dine elever tæt på Tunesien: Et mødested for folkeslag gennem årtusinder – og rigt på traditioner, kultur og natur. Men samtidig et moderne land med et helt ungt demokrati, med skole til alle – og med kontraster og store forandringer.

I oplever det grønne indland med fåreflokke, romerske ruiner og olivenlunde. I ser Saharas sandørken med palmeoaser og saltsøer. I møder det travle kystland, fiskernes ø, storbyen og den gamle medina.

Undervejs lærer I om børnenes dagligliv, om medieklubber, om skorpioner og blåkrabber, om dadler, guldtøfler og arabiske dekorationer. I møder også Star Wars, eksperimenterer med salt og bygger en akvædukt. Materialet giver globalt udsyn i børnehøjde og passer også til arbejde med verdensmålene.

1.-5. KLASSE – NEMT, ENGAGERENDE OG MED MASSER AF KERNEFAGLIGHED:

Årets bog: 'En farlig film' af Kirsten Sonne Harild. Naim på 12 år får en mobiltelefon af sin bedstemor og kommer til at filme en hændelse, som kan få store konsekvenser. Bogen rummer også masser af faktastof i små bidder, flotte illustrationer og tre eventyrlige læs let-historier fra Tunesien.

Årets film: Masser af små film om børn og dagligliv. Plus film fra DR Ultra og en Ramasjang-serie, hvor Motor Mille og Hr. Skæg får problemer i Tunesien.

Kreativitet: Syng med på årets sang. Arbejd med tunesiske mønstre og symboler, med foldebøger, smykker og malerier.

Masser af fagopgaver: Eleverne læser, undersøger, skriver, laver N/T-eksperimenter og formidler.

Bevægelse: Brain breaks og sjove lege.

Lærer-web med alle materialer klar til brug og nemme opgaveark.

Kreative IT-værktøjer: Skab nye, flotte fotohistorier eller lav selv en interaktiv lågekalender om Tunesien til forældrene eller en venskabsklasse.

Journalistik i børnehøjde: Kom tæt på børnereporterne fra Tunesien og opdag, hvorfor rigtige nyheder er så vigtige – også hjemme i ens egen by!

Årets projekt: Den danske organisation IMS støtter demokratiet i Tunesien ved at uddanne børn og unge til at lave deres egne, uafhængige lokalmedier.

**BESTIL
NU**

Lav pris før
1. juli

- ✓ 30 store elevbøger
- ✓ 2 lærervejledninger
- ✓ Omfattende web-materiale

Komplet
klassesæt **279,-**

Bestil på u-landskalender.dk

Lærerne siger: Fantastisk materiale • Både lærere og elever var begejstrede • Spændende og lige til at gå til • Megalækre bøger • Virkelig god variation og faglig spredning • Børnene var vildt, vildt optaget af det • Noget af det vigtigste, de lærer hele skoleåret • Altid en KÆMPESTOR succes

UDENRIGSMINISTERIET
Danida

IMS
GOOD JOURNALISM
BETTER SOCIETIES

DR